

FINANSĒJUMS

Saskata iespējas vides projektos

Privātie uzņēmumi aktīvāk sākuši izmantot Eiropas Komisijas finanšu instrumenta LIFE programmas sniegtās iespējas

FOTO - INGRĪDA DRAZDOVSKA/DIENAS BIZNESS

LIFE programma ir viens no Eiropas Komisijas finanšu instrumentiem, kas fokusējas uz vides kvalitāti, klimata pārmaiņām, sekmējot inovatīvus un ilgtspējīgus uzlabojumus. Galvenais programmas mērķis ir veicināt Eiropas Savienības (ES) vides un klimata politikas īstenošanu, attīstību un aktualizēšanu, piešķirot līdzfinansējumu projektiem, kas atbilst mērķim un rada papildu pievienoto vērtību.

Latvijā LIFE programma darbojas jau 16 gadus, proti, kopš 2001. gada. Ar tās atbalstu ir realizēti 48 projekti un piesaistīti vairāk nekā 32 milj. eiro, liecina informācija projekta mājaslapā. Tas nozīmē, ka uzņēmēji, sabiedriskās un nevalstiskās organizācijas, pašvaldības, kam ir iespēja kvalificēties atbalsta saņemšanai, to gana aktīvi izmanto. LIFE programmas finansēšanas periodā no 2014. līdz 2020. gadam kopējais pieejamo investīciju apmērs ES ir 3,4 miljardi eiro.

Dabas projekti

LIFE programmas atbalsts ir ļoti plašs. Pašmāju realizētie projekti gan parāda, ka Latvijā to vairāk izmanto nevalstiskās organizācijas dabas projektu realizācijai. Tomēr šī gada uzsaukumā var pieteikties uzņēmumi, kuri piedāvā tirgum gatavus produktus.

LIFE programmai ir divas apakšprogrammas. Pirmās prioritātes ir vides un resursu efektivitāte, daba un bioloģiskā daudzveidība, kā arī vides pārvaldība un informācija. Šajā programmā no 2014. līdz 2017. gadam paredzētais finansējums – 1,3 miljardi eiro. Savukārt otra ir saistīta ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, kā arī ar klimata pārvaldību. Pieejamais finansējums – 449 milj. eiro. Vairākus lielus un nozīmīgus projektus ar LIFE programmas atbalstu ir realizējuši Dabas aizsardzības pārvalde. Tās Projektu nodaļas vadītājs Aigars Pikšens norāda: «LIFE programma patlaban ir apjomīgākais finanšu instruments dažādu projektu, ieceru īstenošanai dabas aizsardzības jomā, turklāt šī programma īpašu uzmanību pievērš praktiskiem darbiem sugu un biotopu aizsardzībā (inventarizācija, atjaunošana, monitorings u.c.). Programma atbalsta arī nacionālā līmeņa plānošanas dokumentu izstrādi un klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumus. LIFE programma nav paredzēta liela apjoma būvniecības vai zi-

nātnes aktivitātēm.» Dabas aizsardzības pārvalde patlaban īsteno vairākus LIFE projektus. Jaunākais no tiem ir *Piekrastes biotopu aizsardzība dabas parkā Piejūra*. Šī projekta mērķis ir cilvēku radītās ietekmes mazināšana, piekrastes biotopu un sugu atjaunošana dabas parkā *Piejūra*, dabas aizsardzības plāna izstrāde, invazīvo sugu ierobežošana un sabiedrības informēšana. Savukārt apjomīgākais projekts dokumentu sagatavošanas un grāmatu izdošanas jomā ir *Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma* no 2012. gada decembra līdz 2017. gada februārim. Tā ietvaros ir gatavota nacionālā *Natura 2000* teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas programma Latvijai, lai sekmētu vienotu un plānotu dabas vērtību apsaimniekošanu visās *Natura 2000* sauszemes teritorijās Latvijā. «Tiek izstrādātas un pamazām dienasgaismu ierauga apsaimniekošanas un aizsardzības vadlīnijas visām biotopu grupām *Natura 2000* teritorijās Latvijā, lai sekmētu aktuālu, praksē pārbaudītu un nozares profesionāļu atzītu biotopu apsaimniekošanu,» norāda A. Pikšens.

Vēlas izmantot

Tikko, oktobrī, tapa zināms, ka EK konkursā pieteikti 19 projekti no Latvijas. Kopumā EK saņēmusi 629 pieteikumus no 28 ES dalībvalstīm par summu, kas četras reizes pārsniedz paredzēto finansējuma apjomu – 254 miljonus eiro. Iesniegtos projektus pēc noteiktiem kritērijiem līdz 2018. gada martam vērtēs EK eksperti, izvēloties labākos, kam piešķirt finansējumu no pieejamā budžeta. Salīdzinot ar pagājušo gadu, Latvijas projektu pieteicēju aktivitāte bijusi lielāka. No kopumā iesniegtajiem 19 projektiem 13 pieteikti vides apakšprogrammā un seši – klimata apakšprogrammā. Projektu iesniedzēji iecerējuši darbus reto sugu aizsardzībā un biotopu atjaunošanā, dažādu atkritumu efektīvā pārstrādē, vides kvalitāti uzlabojošo prototipu izstrādē u.c. Aktīvākie projektu pieteicēji no Latvijas šogad bijuši tieši uzņēmēji, kuri iesnieguši 12 ieceres. Savukārt zinātniskās institūcijas pieteikušas piecus projektus. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pārstāve Inga Vasiljeva norāda, ka iepriekšējos gados aktīvākie projektu iesniedzēji šajā konkursā no Latvijas bija nevalstiskās organizācijas. Jāmin, ka pagājušajā gadā LIFE programmas līdzfi-

INFORMĀCIJAI

LIFE programmas projektu piemēri

- Ķemeru nacionālā parka hidroloģiskā režīma atjaunošana; projekts - Hydroplan (Īstenoja Dabas aizsardzības pārvalde);
- Ekosistēmu pakalpojumu izvērtēšanas projekts Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā (Dabas aizsardzības pārvalde);
- LIFE Klimata rīcības tematiskās sadaļas Klimata pārmaiņu mazināšana projekts Degradēto purvu atbildīga apsaimniekošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā (2015.–2019. g. ieviešanas periods) (Dabas aizsardzības pārvalde);
- Meža biotopu atjaunošana Gaujas nacionālajā parkā (Dabas aizsardzības pārvalde);
- Mazā ērgļa aizsardzības nodrošināšana Latvijā (Latvijas Dabas fonds)
- Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanā, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti (Biedrība Baltijas Vides forums)
- Inovatīvi risinājumi dzelzceļa trokšņa pārvaldībā (AS Latvijas Dzelzceļš)
- Sadzīves bioloģiski sadalošos organisko atkritumu pārstrāde, izmantojot kompostēšanas tehnoloģijas (Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija)
- Prioritāro mitrāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā (Latvijas Universitāte)
- Rīgas pilsētas virszemes ūdeņu ietekmju novērtēšana, novēršana un ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana (Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments)
- Ēku enerģētiskā sertificēšana Direktīvas 2002/91/EC gaismā (Rīgas tehniskā universitāte)

LIFEPROGRAMMA.LV

LIFE+ projekta Ķemeru nacionālā parka hidroloģiskā režīma atjaunošana laikā no 2011. līdz 2018. gadam notiks detalizēta hidroloģiskā izpēte un dabiskā ūdens līmeņa atjaunošana trīs mitrāju teritorijās, kuras savulaik ietekmējusi nosusināšana.

nansējumam no Latvijas tika iesniegti seši projektu pieteikumi, no kuriem atbalstīts tikai viens.

Lai veicinātu programmas iespēju izmantošanu un informēt par tās iespējām, pagājušajā gadā tapa četras īsfilmas par četru dažādu institūciju ieguvumiem un pieredzi, realizējot projektus ar programmas LIFE finansējumu Latvijā. Īpaši noderīgs un pieejams projekts kļuvis tieši privātajam sektoram, kas arī atspoguļots vienā no īsfilām. Piemēram, ar LIFE programmas atbalstu stikla pakešu hermētiķu un celtniecības hermētiķu ražotājs SIA *Tenachem* spējis saglabāt eksportspēju, atbrīvojoties no nevēlamiem ķīmiskajiem savienojumiem produktu iepakojumā. Tāpat iepriekšējos gados AS *Latvijas dzelzceļš* realizējis projektu *Inovatīvi risinājumi dzelzceļa trokšņa pārvaldībā*. Šo risinājumu ieviešanai reālajā vidē tika noteikti trīs prioritārie uzdevumi. Pirmkārt, uzbūvēt kilometru garu aizsargsienu, izstrādāt un testēt trokšņus maziņošu sliežu elementus Rīgā, Šķirotavas stacijas teritorijā, lai šajā blīvi apdzīvotajā vietā mazinātu vilcienu radīto trokšņu līmeni. Otrkārt, šajā teritorijā izveidot zaļā dzelzceļa trokšņu aizsargsienu – mūžzaļu augu stādījumus trokšņa papildus slāpēšanai. Treškārt, – pielāgot ES pielietotā vides trokšņa novērtēšanas metodi RMR Latvijā un to valstu situācijai, kur izmanto 1520 mm dzelzceļa sliežu platumu.

Savukārt uzņēmums *Alina*, kurš ražo un pārdod māla piedevas ilgtspējīgu, videi un cilvēku veselībai draudzīgu būvmateriālu ražošanai, šobrīd ir saņēmis konceptuālu apstiprinājumu līdzfinansējumam no ES programmas LIFE. Tā kopējā summa ir 478 tūkst. eiro.

Nozīmīgi projekti

Pagājušajā gadā, atskatoties uz programmas LIFE darbības rezultātiem Latvijā, izvērtēti visi 15 gados ar vidi saistītie un īstenotie projekti.

Par valstiski nozīmīgāko atzīta Zaļā sertifikāta programma. Proti, šādu sertifikātu piešķir lauku tūrisma saimniecībām, kas ievēro zaļās saimniecības principus, veido videi draudzīgu tūrisma piedāvājumu. Savukārt visvairāk projektu – kopumā septiņus – šajos 15 gados ir realizējis Latvijas Dabas fonds. Jāmin, ka fonds arī realizējis apjomīgāko projektu – *Palieņu pļavu atjaunošana prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai*. «Projekti ir ļoti dažādi, aptver tiešām plašu jautājumu loku – no biotopu saglabāšanas un atjaunošanas līdz pat izvērtējumam, kādu labumu ekosistēmu pakalpojumi sniedz iedzīvotājiem. Tieši ekosistēmu pakalpojumi un arī klimata pārmaiņu mazināšana ir ļoti aktuāla tēma LIFE projektos,» skaidro A. Pikšens.

Finansiāli apjomīgākais projekts šo gadu laikā ir bijis par inovatīvu pieeju jūras bioloģiskās daudzveidības monitoringam un dabas vērtību aizsardzības stāvokļa novērtēšanai Baltijas jūrā. Biedrības *Baltijas vides forums* īstenotais projekts piesaistījis 8,5 milj. eiro ES finansējuma.

Elīna Pankovska